

K.H. Miskotte over volk, heidendom en de vierde mens

verzameld door Willem van der Meiden, november 2009

1. Enkele dagboek aantekeningen over voetbal

(Zondag 6 april 1930) Holland-Italië (1-1). Ik meen in het italiaanse spel een forsheid gemerkt te hebben, die tegelijk primitief en geraffineerd is, en 'k versta daaruit iets van de volksaard, iets van het fascisme, dat deze volksaard heeft opgevangen, iets van een nieuw menstype, waarvoor ik huiver en waarvan ik walg.

(Zondag 20 maart 1932) België-Holland (uitgezonden uit Antwerpen) 1-4. Noortje is van de partij, zit op de poef met haar oortje voor het gordijntje; Cor laat mij begaan en offert haar stilte aan het lawaai. Een luisteren naar die massale, massieve kinderlijkheid, naar dat laaien van de volksziel in puris naturalibus, verbitterd door het afbreken van een schoon-opgezette aanval, verdiept in het spel als ware het de rechte levensernst, soms ook de ernst uitdagend, onbewust een ongeval wensend – en alles in die blanke sfeer van getemperd heidendom, van jachtvermaak, van onschuld die jager en buit omgeeft. Hoe heb ik diep geproefd de weemoed van géén kind te zijn en géén 'volk'.

(Zondag 8 april 1934) Holland-Ierland 5-2 (veertien dagen geleden Holland-België 9-5). [Werkelijke uitslag op 11 maart was 9-3 – *wm*] Zelfs Cor heeft aandacht voor het radioverslag. Wat is dat weldadig, als mensen tot elkanders kinderlijke liefhebberijen overbuigen. We namen vroeger het 'culturele' veel te gewichtig en zetten bij de hoge muziek zulke vreselijk-ernstige gezichten, 'lüstern' naar openbaringen! Zelf deden we mee aan de 'verkapte Religionen'. Daaruit gaat ons dit pueriel-barbaarse leven van het stadion bevrijden!

2. Het Nederlands elftal voor het WK van 1934 op bezoek in het Italië van Mussolini

(Woensdag 23 mei 1934) Het Nederlands elftal is gisteren, na een voortreffelijke reis, te Como aangekomen. De stemming onder onze vertegenwoordigers is best (onder: Belangrijkste nieuws!). Hoe infaam dom is toch het nationaal instinct! Nu er een kans is op het 'wereldkampioenschap', meent men met onnozele berichten, kieken in de trein, in het hotel, radioverslagen, het zelfbewustzijn der natie te moeten prikkelen.

(Vrijdag 25 mei 1934) Koninklijke Nederlandse Voetbalbond zendt telegram aan Mussolini: "De grens overschrijdend om in het prachtige Italië voor het voetbal-wereldkampioenschap, georganiseerd onder het embleem van het littorio, mede te dingen, zenden de Nederlandse spelers en het comité aan Uwe Excellentie, leider der natie en eerste Italiaanse sportsman, een eerbiedige groet".

(Zaterdag 26 mei 1934) Nederlands elftal verliest te Milaan van het Zwitserse met 2-3. Daar gaan we! Het lied "We gaan naar Rome (d.i. naar de eindstrijd) en Vente neemt z'n kanjers mee" sterft uit. De hele belangstelling voor dit toernooi om het wereldkampioenschap is met één slag van de baan. We zijn ineens weer een kleine natie! Gisteren waren we potentieel nog een grote natie – of tenminste "groot in alle dingen waarin een klein volk groot kan zijn".

Observatie 1: Miskotte verbindt populisme hier met woorden als 'pueriel', 'primitief', 'kinderlijk', 'speels' en 'onschuldig', maar ook met 'barbaars', 'infaam' en 'dom'. 'De blanke sfeer van getemperd heidendom' – is het een geslaagde aanduiding of toch naïef hinken op twee gedachten, op de twee zielen in de borst van deze theoloog?